

Регулятори фінансово-грошової системи низки країн висловлюються проти використання криптовалют, приписуючи цьому механізму високу ймовірність тіньової складової.

Криптовалюта – абсолютно нове явище, а тому законодавчої бази, яка б її регулювала, поки не існує. У цій ситуації тіньова економіка виявляється більш мобільною, адже вона першою починає послуговуватися інноваційними технологічними можливостями, які надають нові гроші. На нашу думку, саме відставання законодавства від практики слугує причиною того, що найбільш широке поширення *bitcoin* як інноваційного продукту має поки що в неформальній і кримінальній сфері.

Список використаних джерел

1. Криптовалюты как пиринговые системы и платежные средства [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://paysyst.ru/crypto-payment-system.html>. – Загл. с экрана.

2. Обзор криптовалют [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://bits.media/bitcoin-forks/>. – Загл. с экрану.

3. Щодо віднесення операцій з «віртуальною» валютою – криптовалютою Bitcoin [Електронний ресурс] : лист Національного банку України від 8 груд. 2014 р. № 29-208/72889. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v2889500-14>. – Назва з екрана.

Школьніков В. І. – здобувач вищої освіти ступеня «магістр» навчально-наукового № 1 Національної академії внутрішніх справ

РОЛЬ КРИМІНАЛЬНОГО АНАЛІЗУ В ПРОТИДІЇ ЛЕГАЛІЗАЦІЇ (ВІДМИВАННЮ) ДОХОДІВ, ОДЕРЖАНИХ ЗЛОЧИННИМ ШЛЯХОМ

Типовою схемою легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом, є зовнішньоекономічна діяльність суб'єктів господарювання, яка зазвичай також супроводжується безпідставним відшкодуванням податку на додану вартість. Зазначена схема означена здійсненням фіктивних і сумнівних експортних операцій, змістом яких є: купівля компаній, цінних паперів іноземних фірм і нерухомості за кордоном; оплата наданих послуг іноземним партнерам (маркетинг, рекламна кампанія тощо); «структурування» операцій; вивезення

валютних коштів за кордон із використанням пластикових кредитних карток; вивезення готівкової іноземної валюти фізичними особами [1].

Низка вчених стверджують, що під час доказування обставин, які належать до суб'єктивної сторони легалізації (відмивання) доходів, варто врахувати нехарактерну для стану справ та характеру діяльності, пов'язану з переміщенням фінансових ресурсів з одного рахунку на інший протягом короткого проміжку часу [2].

З огляду на вищевикладене, слід зазначити, що законодавець надав можливість правоохоронним органам України одержувати інформацію від банківських установ. Цей порядок регламентовано Кримінальним процесуальним кодексом України в межах здійснення такої негласної слідчої (розшукової) дії, як моніторинг банківських рахунків (ст. 269¹), а також Законом України «Про банки і банківську діяльність».

У зв'язку з цим нагальною для правоохоронних органів України є проблема оброблення та аналізу інформації про банківські операції за рахунками конкретної фізичної або юридичної особи. Так, відповідні методи кримінального аналізу дають змогу правоохоронним органам встановити взаємозв'язки між фінансовою діяльністю конкретної юридичної або фізичної особи та протиправною діяльністю, за яку Кримінальним кодексом України передбачено відповідальність.

Основними аналітичними інструментами слугують такі програмні забезпечення, як IBM i2 Analyst's Notebook та Palantir Law Enforcement. IBM i2 Analyst's Notebook є корисним для аналізу банківських операцій, адже за наявності конвертованого в електронний формат виписку щодо особового рахунку в i2 можна відтворити мережу транзакцій, яка дасть змогу візуалізувати рух коштів між рахунками. Після цього за допомогою аналітичних функцій програми (наприклад фільтри, список елементів чи карточок, кластеризація тощо) користувач зможе ідентифікувати операції, які проводили з метою легалізації коштів (доходів), одержаних злочинним шляхом.

Значення аналітичної програми Palantir Law Enforcement у розслідуванні легалізації (відмиванні) доходів, одержаних злочинним шляхом, полягає в можливості акумулювати всю наявну інформацію про конкретного суб'єкта господарювання. Наприклад, крім даних про виписки з особовому рахунку, до Palantir Law Enforcement можна долучити різноманітну

інформацію як із відкритих, так і закритих джерел інформації (наприклад, звіти працівників правоохоронних органів, геолокацію банківських установ, різноманітну інформацію з баз даних тощо).

Відповідно, це дає змогу аналітикові самостійно провести власне розслідування на робочому місці. Наприклад, обравши об'єктом дослідження конкретний банківський рахунок, фахівець за допомогою цієї програми може отримати інформацію про рух коштів до інших банківських рахунків з урахуванням дати та часу здійснення операції, власників даних банківських рахунків, майно, яким дані власники володіють, тощо. Водночас ці відомості аналітик отримає за умов наявності достатнього об'єму інформації, завантаженої в Palantir Law Enforcement.

Таким чином, роль кримінального аналізу в протидії легалізації (відмиванні) доходів, одержаних злочинним шляхом, має зводитися до таких позицій: по-перше, кримінальний аналіз має слугувати методом, який дає змогу обробляти й аналізувати значну кількість інформації, здобутої під час проведення оперативно-розшукових заходів, слідчих (розшукових) та негласних слідчих (розшукових) дій (тобто роль кримінального аналізу полягає в підтримці діяльності слідчого, оперативного працівника під час досудового розслідування та оперативно-розшукової діяльності); по-друге, метою кримінального аналізу повинно стати збирання, порівняння, аналіз і розповсюдження даних стосовно злочинності, слідчо-оперативної практики з метою її застосування для проактивної (випереджальної) правоохоронної діяльності [3, с. 302].

Список використаних джерел

1. Про затвердження Типології легалізації злочинних коштів в Україні в 2004–2005 роках [Електронний ресурс] : наказ Держфінмоніторингу України від 27 груд. 2005 р. № 249 // Nexus Financial consulting. – Режим доступу: https://www.nexus.ua/data/files/Legal_DB/Ukraine/.pdf. – Назва з екрана.

2. Расследование преступлений в сфере экономики. Руководство для следователей / [И. С. Алексеева, С. В. Амплеев, В. Г. Баяхчев и др.] ; под ред. И. Н. Кожевникова. – М. : Спартак, 1999. – 169 с.

3. Калиновський О. В. Використання методу кримінального аналізу для протидії організованій злочинності / О. В. Калиновський, В. І. Школьніков // Часопис Київського університету права. – 2017. – № 1. – С. 300–303.